

مفاهیم اولیه پرستاری دندانپزشکی

از آنجا که در حین درمان بیماریهای دهان و دندان بیمار کاملاً هوشیار میباشد و پروسه درمان دردناک و خسته کننده است علاوه بر مهارت دندانپزشک معالج وجود یک دستیار خوب میتواند به سرعت عمل و کاهش زمان درمان و همچنین افزایش راندمان کار و رضایت بیمار و کاهش آسیب های بعد از درمان گردد.

خصوصیات یک دستیار دندانپزشک

یک دستیار دندانپزشک نیاز به تحصیلات آکادمیک و عالییه ندارد ولی به دست آوردن مهارتهای تخصصی شغلی بعد از گذراندن دوره های مخصوص و همچنین کار آموزی عملی نزد دستیاران باتجربه میتواند در کاهش آسیبهای شغلی برای خود شخص، زمان درمان بیمار، افزایش رضایت از درمان برای بیمار، افزایش درآمد کارفرما، کاهش خرابی دستگاه ها ومیگردد. مهمترین خصوصیت یک دستیار خوب و با ارزش تجربه است

مهارتهای ضروری برای یک دستیار

۱/ مهارت اجتماعی

یک دستیار خوب در حقیقت یک روانشناس است. او با در نظر گرفتن مخاطب خود بایستی قدرت مذاکره، هماهنگ سازی، آموزش، درک اجتماعی خدمت رسانی و متقاعد سازی مراجعین را داشته باشد.

۲/ مهارت مدیریت منابع

تصمیم گیری صحیح و به موقع و مدیریت صحیح منابع موجود اعم از زمان و مواد مورد استفاده و تجهیزات موجود و همچنین منابع انسانی و تحلیل میزان نیازه استفاده صحیح از هر منبع یک دیگر از مهارتهای لازم برای یک دستیار دندانپزشک خوب و با ارزش میباشد.

۳/ مهارت استفاده از تکنولوژی روز

دستیار دندانپزشک با توجه به پیشرفت روز افزون علم و تکنولوژی ضرورت مهارت استفاده از وسایل جدید را خواهد دانست و همچنین توانایی استفاده از سیستم های کامپیوتری را دارا میباشد.

امروزه توانایی استفاده از سیستم در امر حسابداری - استفاده از بیمه بیماران - دارو نویسی - ارجاع بیماران به واحد های درمانی دیگر مثل رادیولوژی - پاتولوژی و دارایی و مالیات مطب و همچنین انبار گردانی و برآورد موجودی انبار در هر مرکز - چک تاریخ مصرف مواد و بسیار موثر و شایان توجه میباشد.

4/ مهارت شناسایی و عیب یابی ساده

در بسیاری از مواقع با نظارت و سرکشی به موقع و انتخاب صحیح روش تمیز کردن وسایل میتوان از خرابی و آسیب دیدن وسایل جلوگیری کرد.

نصب و راه اندازی صحیح وسایل واحد درمانی و همچنین عیب یابی وسایل و گزارش و پیگیری تعمیر سریع آن , تجهیز واحد مربوطه قبل شروع کار و تحلیل روند درمان در ذهن , آماده سازی یونیت و وسایل میتواند تا حد زیادی از هدر رفت منابع جلوگیری کند .

۵/ مهارت‌های شخصی

دستیار توانا شخصی است که علاوه بر تمام مهارت‌های گفته شده توانایی محاسبه -گوش کردن- سخن وری -داشته باشد و بتواند تمام مهارت‌های گفته شده را در برخورد با بیمار برای متقاعد سازی- برآورد هزینه درمان-ارتباط با کارفرما و بیمار بکار گیرد .

خصوصیات دستیار

علاوه بر مهارت‌های بیان شده یک دستیار بایستی خصوصیات خلقی و جسمی مناسبی داشته باشد که بر اساس الگوی جهانی دستکاری این خصوصیات به شرح زیر است :

۱/ خصوصیات خلقی

دستیار دندانپزشک بایستی صبور - مسلط در برخورد - همراه و یاری گر-قابل اعتماد -گروه محور - سازگار و انعطاف پذیر و جزئی نگر - نوع دوست - قادر به زمانبندی و صادق باشد .

۲/ خصوصیات جسمی

تمرکز شنیداری - بیان رسا و واضح -انعطاف پذیر- عکس العمل بالا - دست - بازو مج و انگشتان قوی ومتمرکز داشته باشد .

در تمامی موارد گفته شده میتوان خصوصیات زیر را هم اضافه کرد که او باید هنرمند خلاق عمل گرا واقع گرا ریسک پذیر باشد باید توانایی برخورد با افراد پرخاشگر با رفتارهای تهاجمی را داشته باشد و در عین حال ایمنی و سلامت خود و دیگران را نیز حفظ کند .

وظایف دستیار دندانپزشک

با توجه به محل کار وظیفه دستیار تغییر میکند در مراکز بزرگ چون کلینیک ها و بیمارستانها حیطة کار محدود به کار دندانپزشکی میباشد و این در حالی است که یک دستیار در مطب از جارو و تی کشیدن مطب تا دستیار جراحی را همزمان بایستی انجام دهد.

در مطب های عمومی کلیه کارهای اندو ترمیم پریو و حتی گاهی جراحی و ارتو انجام میگردد و دستیار در این مطب ها وظیفه ی سنگینی به عهده دارد چون علاوه بر اینکه باید به تمام وسایل و تجهیزات مسلط باشد وظیفه کنترل عفونت ونظافت و بهداشت محیط هم بر عهده او است .

مطب های تخصصی حیطة کارى و وسايل محدود تر اما پيچيده ترى دارند در اين مراکز هم وظيفه بهداشت و تميزكارى محيط و کنترل عفونت به عهده دستيار ميباشد و معمولا خدمه اى ندارد .

وظايف يك دستيار

با شروع ساعت كارى آماده سازى محيط كار قبل از ورود بيمار شامل آماده سازى يونيت كاور كردن پنل يونيت دسته چراغ صندلى - آماده سازى ميز كار و چيدن وسايل كار

با ورود بيمار بستن پيشبند - دادن دهانشويه قبل از كار درمان به بيمار - کنترل نام بيمار با گرافى - پر كردن مشخصات پرونده

با شروع كار پزشك هماهنگ با روند درمان آماده سازى وسايل و مواد و در صورت نياز كمك به دندانپزشك -

بعد از اتمام كار جمع كردن وسايل و جدا سازى وسايل تيز و برنده - شستشوى صحيح وسايل - روغن كارى وسايل تراش و موتور دار - اتوكلاو كردن و سايل بعد از بسته بندى -

در اغلب مراکز علاوه بر مسئوليتهاى فوق وظيه هاى مثل نوبت دهى - محاسبه تعرفه ها - امور بيمه اى بيماران و پرونده ها - گرفتن راديو گرافى حين كار و نياز سنجى وسايل مورد نياز و پيگيرى كارهاى لابراتوارى هم به عهده دستيار ميباشد .

يكى از وظايف مهم براى كليده دستياران قطع وصل اب و برق محيط كار و باز و بسته كردن اكسيژن ميباشد .

به طور كلى يك دستيار انساني است كه توانايى انجام همزمان چند كار را در عين خونسردى و تمرکز داشته باشد .

نحوه تميز كردن وسايل و تجهيزات

كليده سطوح موجود در محيط هر روز بايستى با اسپرى سطوح و دستمال تنظيم سطوح تميز و ضد عفونى شود .

ميحط هاى الوده به خون با دستمال يكبار مصرف تميز سپس ضد عفونى شود .

دسته چراغ و پنل يونيت از محيطهاى هستند كه حتما از بيمار به بيمار بعد بايستى ضد عفونى و كاور شوند .

ميز كار دندانپزشك از بيمار به بيمار بعد نياز به ضد عفونى با محلول سطوح دارد .

دستكش تميز كارى بايستى از دستكش دستيارى مجزا باشد و از بيمار به بيمار تعويض شود .

كليده تجهيزات بيمار قبلى مثل توربين فرز فايل سيني و.....براى بيمار جديد حتما تعويض گردد .

توربين انگل اير موتور هند پيس جراحى كورد و شلنگ هاى اب بعد از استفاده بايستى با اب و صابون يا يك محلول پاك كننده شسته شده بعد از خشك كردن با فشار هوا مسير از اب خالى شده و اجزائى قابل روغن كارى مثل توربين و.... روغكارى شده سپس پك شده و اتوكلاو شود اگر وسيله اى كه استفاده شده قابليت اتوكلاو ندارد كل بدنه با دستمال

اغشته به محلول ضد عفونی سریع الاثر به محلول اغشته گردد و سپس به صورت خیس (محلول ضد در پک قرار گرفته تا در پک خشک و ضد عفونی و برای استفاده مجدد آماده گردد .

شستشوی ستهای جراحی و یا سایر وسایل دندانپزشکی نیز به همین صورت است یعنی اول شستشو با آب و صابون یا محلول شستشو بعد غوطه ور در محلول ضد عفونی و شستشو در اولتراسونیک و سپس ابکشی با آب ساده و خشک کردن و پک کردن و نهایتاً اتوکلاو

در اتوکلاوها معمولاً چند برنامه برای استریل کردن وسایل وجود دارد که در دو درجه حرارت ۱۲۱ درجه و ۱۳۴ درجه با یا بدون وکیوم انجام میشود . مدتزمان استریل کردن در ۱۳۴ درجه ۳٫۵ دقیقه و در ۱۲۱ درجه ۱۵ دقیقه میباشد ولی عملاً تا دستگاه به خلا و درجه حرارت و فشار برسد به طور میانگین از شروع تا پایان پروسه حدود مورد نظر یک ساعت زمان خواهد برد . برای کنترل کیفیت کارکرد اتوکلاو از اندیکاتور استفاده میشود .

اندیکاتور چیست

امروزه جهت کنترل صحت عملکرد فرایند استریلیزاسیون از نشانگر شیمیایی استفاده میشود که دقیق ترین آنها فعلاً اندیکاتور یا نشانگر کلاس ۶ میباشد که به سه پارامتر دما فشار زمان حساس است و در صورت مطلوب بودن این سه پارامتر تغییر رنگ میدهد روی هر اندیکاتور توضیح تغییر رنگ مورد نظر نوشته شده است .

مواد ضد عفونی

امروزه با توجه به شرایط تحریم کشور بسیاری از مواد مورد تایید مرکز کنترل عفونت جهانی یا CDC و یا سازمان بهداشت جهانی یا WHO در دسترس ما نمی باشد ولی به طور کلی یک محلول ضد عفونی بایستی با توجه به مورد مصرف خصوصیات خاصی داشته باشد .

محلول های ضد عفونی سه دسته هستند :

۱/ محلول برای محیط و ابزار کم خطر LOW LEVEL

۲/ محلول برای محیط و ابزار باخطر متوسط یا INTERMEDIAT LEVEL

۳/ محلول برای محیط و ابزار پر خطر یا HIGH LEVEL

این طبقه بندی براساس میزان استفاده ابزار در دهان یا محیط جراحی تقسیم میشوند مثلاً محلول هند راب یا همان ضد عفونی دست LOW LEVEL محسوب میشود ولی محلولی که برای ضد عفونی توریین به صورت سریع الاثر استفاده میشود HIGH LEVEL است .

در محلول های ضد عفونی از الکل ۷۰ درصد استفاده میشود و الکل ۹۰ درصدو یا الکل صنعتی اصلاً خاصیت ضد عفونی ندارند . پس موقع استفاده از محلولهای الکلی حتماً به درصد آن توجه نمایید . امروزه با توجه به تغییر مداوم محصولات

ویرند های تجاری بهترین کار استفاده از بروشور های مواد یا گرفتن اطلاعات از روی برچسب معرفی کالا که بر روی آن الصاق میشود است . اما فرمول های رقیق سازی مواد همیشه کار بردی و موثر هستند وقتی توصیه میشود که یک ماده ضد عفونی به صورت ۲ درصد یا ۱ درصد استفاده شود بعد از تحقیقات وسیع به این نتیجه رسیده اند و استفاده از درصد بالاتر معمولا اثر خوردگی یا تغییر رنگ روی وسایل ایجاد میکند و گاهی مثل همان درصد الکل بالا که گفته شد حتی ضد عفونی هم نمیکند به علاوه با توجه به گرانی شدید این مواد اصلا مقرون به صرفه هم نیست پس توصیه اکید میشود که محلول ها حتما با غلظت تاکید شده استفاده شود .

دو فرمول برای محاسبه غلظتهای مواد

دو درصد = ۲۰ سی سی از محلول اولیه و ۹۸۰ سی سی اب

یک درصد = ۱۰ سی سی از محلول اولیه و ۹۹۰ سی سی اب

که یک لیتر محلول آماده ی مصرف به شما میدهد باز هم تاکید میکنم که غلظت هر ماده با ماده ی دیگر متفاوت و دستور جداگانه دارد و در خیلی از شرکتها محلول آماده ی مصرف میفروشند که نیاز به رقیق سازی ندارد که بسیار گران است و مقرون به صرفه نیست .

بعد از شستشو نوبت به ابکشی با اب ساده و سپس بسته بندی ابزار جهت استریل شدن در اتوکلاو میرسد .

اصول بسته بندی

کاغذ پک انتخاب شده مناسب سایز ابزار باشد نه انقدر تنگ باشد که قسمتهای نوک تیز با کوچکترین تکان از کاغذ بیرون بزند و نه انقدر بزرگ که حجم زیادی را اشغال کند .

سر و ته کاغذ پک پرس شود و راهی برای ورود میکروب نماند .

در موقع ارسال توجه کنید که پک ها به صورتی بسته بندی شوند که کاغذ به کاغذ . پلاستیک به پلاستیک باشد .

بسته های ارسالی خیلی بزرگ نباشن و حد اکثر ۳۵ سانت طول و عرض و ارتفاع داشته باشند تا بخار قدرت نفوذ به مرکز بسته را هم داشته باشد .

استفاده از اندیکاتور در پک های جراحی ضروری است .

چسب اتوکلاو و نشانگر کاغذ پک هم میتواند در تشخیص استریل بودن وسایل کمک کند اما به اندازه اندیکاتور دقیق و مطمئن نیست .

با تشکر عاطفه کاظمی